

i detta afseende komma till Hans Majestäts kännedom. För min del ber jag likväl att, i händelse tidsbestämningen, att eganderätten till ett arbete skall bevaras i så och så många år, komme att kvarstå, talet trettio måtte utstrykas och endast talet femtio bibehållas. Man är färdig att ställa anspråk på en författares egendom, isynnerhet i vårt land, vanligen på en fattig mans. Man ställer detta anspråk på hans egendom till förmon för hvem? – till förmon för spekulanter, för förläggare, hvilka önska åtkomma förlagsrätten för att deraf göra sig en vinst. Eger han för sina arfvingar rätt till sitt arbete femtio år, kan han under sin lifstid sälja sin förlagsrätt och lemna något åt dessa arfvingar eller åtminstone göra rätt för sig, innan han dör. Ställes hans rättighet på tio år, har han ganska litet att förtjena på förlagsrätten och kan ganska litet erhålla för den. Ju mera denna tid inskränkes, desto mera tager man af honom hvad sannerligen borde anses vara hans lagliga egendom, en egendom, ofta vunnen genom långvariga och mångåriga mödor, försakelser och umbäranden. Likaså vågar jag yrka angående den plikt, som enligt utskottets förslag lägges på en författares rättsinnehafvare derföre, att de icke nog hastigt efter hans död utgifva hans arbeten i ny upplaga, att denna plikt måtte utstrykas. Det kan hända, att en författare icke önskar, att en ny upplaga af hans arbeten någonsin skall se dagen. Är hans önskan sådan, så borde hans rätt icke kränkas, åtminstone inom en kort tid. Det kan vara likgiltigt, sedan ett halft sekel förflutit, då ingen bryr sig om att utgifva en ny upplaga, och om den utgäfves, den icke kunde väcka någon särdeles uppmärksamhet. Arbetet kan i författarens tanke vara så underhålligt, att han icke önskar, att det i en ny upplaga måtte spridas. Om han så anser, borde i sjelfva verket ingen ega rätt att på hans döda mull handla emot denna hans önskan. Men det kan icke hjälpas. Då en sådan lag utfärdas, måste en preskriptionstid bestämmas. Men må förlagsrätten i alla händelser, antingen rättsinnehafvarene utgifva en ny upplaga eller icke, vara författaren bevarad för hela den period, som bestämmes.

28 YTTTRANDEN VID LANTDAGEN 25.IV 1872

Protokoll fördrt hos högl. ridderskapet och adeln

Med anledning häraf yttrade herr *Snellman*: Det måste förvåna att finna den nådiga propositionen så behandlad, som vore det regeringens skyldighet att, när nöd inträffar, föda befolkningen, och som vore det en särdeles grace från representationens sida att räcka ett enda finger till, för att häri understödja regeringen. Jag säger: ett sådant uppfattningssätt är förvånande; man kunde säga mera: det är icke tillbörligt. Det är icke derföre landet betungas med skatter, att den ena eller andra lansortens befolkning skall med afkomsten af desamma underhållas; det är icke derföre regeringen uppbär dessa inkomster, utan för att fylla endast de vanliga statsbehofven. När således regeringen af ständerna begär, att de af bankens medel, öfver hvilka de ensamma ega att förfoga, måtte i nödens stund försträcka regeringen detta obetydliga lån, skulle jag för min del icke allenast anse representationens skyldighet vara att bevilja det, utan äfven hålla för billigt, att dertill, när hungersnöd hotar, regeringen må befogas att lyfta senaste års bankvinst att till nödens afvändande användas utan återbetalningsskyldighet, endast mot löfte att för användandet redogöra.

Ett stånd, hvilket frågan närmast rör, har förkastat propositionen,

förkastat den på det skäl, att ståndet ansett den besuttna allmogen för framtiden icke behöfva något statsunderstöd. Skulle jag hafva äran tillhöra detta hedervärda stånd, skulle jag hafva frågat: hvem är det, som, då missvext inträffat, samlats till sockenstämmor för att åt enskilda kommuner begära lån af tusental mattor mjöl, tiotusental mark penningar? Hvem är det, som belägrat guvernörerne med petitioner och deputationer för att erhålla sådant understöd? Hvem är det, som, då guvernörerne icke lofvat tillstyrka allt, som begärts, till kejs. senaten insändt sina klagoskrifter, yrkande på dessa rikliga anslag? Hvem är det, som skickat till Helsingfors sina ombud att framföra klagomålen till senatens ledamöter och till generalguvernören? Hvem är det, som dertill sändt skrifter och deputerade till S:t Petersburg, för att hos Hans Majestät klaga öfver, att hvarken guvernörer eller senat understödt dem så, som i deras tanke ske bort? Hvem? Jo, det är den besuttna allmogen, det hedervärda bondeståndets kommittenter.

I öfrigt beder jag att få i detta hänseende rätta ett nog allmänt misstag. Man synes tro, att stora lån af mjöl gifvits åt den besuttna allmogen. Men så förhåller sig icke. Åtminstone sedan 1862, hvilket års undsättningsåtgärder jag för tillfället icke noggrannare erinrar mig, men då kanske utlåningen var rikligare, hafva utlåningarne för sagda ändamål varit ganska ringa, beklagligen mindre än t. ex. den hårda nöden 1867 skulle påkallat. Dylika lån hafva omsorgsfullt undvikits, så att sedan 1862 de icke uppgått till mera än några få tusen mattor mjöl. När har man då beviljat lån? Jo, då utsäde saknats, då en total missvext härjat skörden, eller frosten förstört sädens grobarhet, då i något län eller på någon ort fälten af brist på utsäde icke skulle kunnat besås, då hafva guvernörerne låtit, så vidt ske kunnat, uppskatta utsädesbehovet och tillstyrkt utlåning.

Det är lätt förklarligt, att styrelserna, om möjlighet att hjälpa förefinnes, icke vill taga det på sitt ansvar att lemna fälten obesädda och derigenom uppsåtligt bereda fortfarande nöd och elände. Hufvudsakligen är det sådana lån den besuttna allmogen erhållit, lån till utsäde, icke till bröd. Men då denna allmoges representanter nu förklara dessa lån hafva varit dem förderfliga och för framtiden vara obehöfliga, må man då hoppas, att den aldrig mera skall af styrelsen begära något understöd, icke en enda penni, icke ett enda sädeskorn. Ingenting kan vara lyckligare; och för styrelsen skall utan tvifvel denna förklaring vara angenäm.

I detta land finnes dock äfven en annan landtbefolkning, än den besuttna allmogen; här finnas denna allmoges usle arbetare. Vi veta det: en stor del af desse lefver i usla kojor med en aflöning, som knappt ger dem kläderna på kroppen, och deras barn gå halfnakna både sommar och vinter. Att desse skola kunna spara något för den hårda tiden, kan ingen vänta eller begära. När nu nödens stund kommer, vägra de besutne dem allt arbete, ja, uppsäga äfven sina städslade tjenare, och för denna folkmassa, män, qvinnor och barn, återstår endast landsvägen och tiggeriet. Man synes icke haft ett hjerta och en tanke för dem. Åtminstone har jag icke af tidningsreferaterna funnit, att någon enda stämman talat derom, att dessa menniskor finnas. Styrelsen, det är jag öfvertygad om, landets regering skall aldrig glömma dem; utan när den besutne allmogen vägrar dem arbete och uppehälle, skall regeringen alltid bjuda till att bereda dem bådadera, att räcka dem en brödbit, för att om möjligt rädda dem från att dö hungersdöden. Detta regeringens åliggande hafva vårt lands sanne aristokrater, de jordegande bönderne, helt och hållet glömt, då de förklarar, att styrelsen inga undsättnings-

medel behöfver. Förefinnes icke behof af undsättning för de besutnes räkning, så finnes det, när hård missvext inträffar, för denna stora skara olyckliga. Representationen borde derföre icke vägra att understödja regeringens räddningsarbete, när hungersnöd hotar desse bondens arbetare och deras barn. Endast pluraliteten i detta höglofliga stånd har genom sitt votum erkänt denna pligt, då den icke fordrat någon ränta på detta ringa förskott ur banken, som regeringen för nödens stund begärt. Jag nämner detta med en sann, en djup vördnad för ståndets ädelmodiga och rättsinniga tänkesätt. Skäl är alltså att härifrån icke afvika, utan stå fast vid detta beslut. Men då följden blefve den, att den nådiga propositionen blefve förkastad, genom att frågan skulle förfalla, vågar jag vördsamt föreslå, att höglofliga ridderskapet och adeln måtte frångå sitt votum och förena sig med utskottsbetänkandet, likväl med den förklaring, att det strider mot ridderskapets och adelns tänkesätt att med sådan njugghet understödja regeringen vid räddning af menniskolif.

10

Jag beder ännu att få tillägga några ord, på det att, om en röst från denna representation kan nå utom landets gräns, man icke må tro, att all tacksamhet mot dem, som gifvit oss hjälp i nödens stund, här vore förgäten. Jag har väl sett anföras, att inom det hedervärda bondeståndet en medlem yttrat tacksägelse för regeringens åtgärder, men ingen, som vittnat om hågkomst af egna landsmäns gjorda uppoffringar och af de fremlingar, som med så rikliga understöd bidragit till nödens lindrande. Men hågkomsten häraf borde också erinra, att den icke förtjenar andras hjälp, som sjelf icke vill något till för att möta kommande olycksdagar. Jag beder att få uttala, att jag icke tror, att en så snar glömska af det förflutna icke tillhör detta höglofliga stånd, än mindre det finska folket.

20

Herr *Snellman*: Jag underkastar mig med ödmjukhet ståndets beslut. Jag ber blott att få anmärka, att jag uttryckligen sagt, att en glömska af de i missvextår hungrande vid de öfriga ståndens behandling af betänkandet väckt min förvåning. Något egentligt tadel har jag icke afsett.

30

29 DEN AKTADE SIGNATUREN A. M:S ARTIKEL I MORGONBLADET ...

Morgonbladet n:o 100, 1. V 1872

40

Den aktade signaturen A. M:s artikel i Morgonbladet tvingar mig att svara, ehuru motvilligt det sker.

Hr A. M. har förbigått hufvudsaken, den glömska mot hvilken jag uppträdt.

En missvext är en nationalolycka, till hvars botande landets styrelse ingenting kan göra. Den kan lindras och spåren deraf utplånas endast genom kommande lyckligare skördar.

Men hungern är ett individuelt behof, som kan tillfredsställas med bröd, och elände, sjukdom och död i följd af hunger kan förekommas. Styrelsens pligt är att för detta ändamål anlita alla statsverkets tillgångar. Men äfven landets representation har pligten, att bereda den medel härtill.

50

När man nu på ett håll säger: vi – vi behöfva intet understöd, det som gifvits oss, har endast gjort vårt förderf, alltså behöfver styrelsen inga undsättningsmedel, icke ens ett lån. Vi vägra det.